

Частина 1
ПОДОРОЖ

1

Дошка з оголошенням

- Хор:* Чом ти волаєш, мов страшне що бачиш?
Кассандри: Цей смертю дім смердить, дзюрками крові!
Хор: Та що ти! Це ж лиш дух жертвоприносин
з олтаря.
Кассандра: Це сморід, мов задихала могила.

Есхіл, «Агамемнон»¹

Первоцвіти одцвіли. Тільки на узліссі, звідки лисий схил збігав до старого паркана й далі, до порослої ожиною-ведмежиною канави, ледь жовтіло кілька прибляклих первоцвітових латок серед пролісків і дубового коріння. А по другий бік паркана вся горішня частина поля була поцяткована кролячими норами. Подекуди

---

¹ Епіграфи до всіх розділів подаються в перекладі О. Мокровольського.

трави не було зовсім — там скрізь лежали купки сухих кролячих буруб'яшків, крізь які могла пробитися з-під землі хіба що амброзія. А кроків за сто звідсіль, у долині, звивався струмочок близько метра завширшки, майже задушений заростями жовтцю, жерухи та вероники. Через струмок по цегляній дренажній трубі проходив пугівець, що далі брався на протилежний схил, ведучи до хвіртки з п'яти лат у терновому живоплоті. А за хвірткою починалася доріжка, що вела до садиби.

Хмари на заході багрянїли травневою загравою, і ще лишалося півгодини до смерку. Сухий схил був усіяний кролями: котрі скубли миршаву травичку біля своїх нір, а котрі посувалися далі вділ — може, ще де зосталася кульбабка чи калюжниця, яку пропустили інші? То тут, то там на мурашниках сиділи на задніх лапах вартові, що роззиралися довкола, насторочивши вуха й нюхаючи вітерець. Але косик — чорний дрізд — спокійнісінько виспівував собі на узліссі, отже, звідтіля не загрожувала жодна небезпека, та й у протилежному напрямку, за струмком, на видноті, все було тихо — анікогісінько. Мир і спокій панували в кролячій колонії.

На пагорку, неподалік від дикої черешні, на якій співав косик, кілька нір ховалося в плетиві ведмежини. У зеленавій сутіні біля однієї нори сиділи двоє кролів. Нарешті більший з них стрибнув уперед, ковзнув попід ведмежиною, а тоді шусть у канаву — і нагору полем. За кілька секунд слідом за ним пострибав і другий.

Перший кріль зупинився на осонні й почухався задньою лапою за вухом. Дарма що йому було не більше року й він ще не набрав повної ваги, а зовсім не виглядав затурканим «крайнім», тобто простим недолітком-яrchу-

ком із тих, що, не можучи похвалитися родовитістю чи незвичайною силою або величиною, зазнають понижень від старших, перебиваються абияк і туляться десь на краю колонії, а то й у чистому полі. Видно було, що цей уміє постояти за себе. Він аж променився розумом і бадьорістю, коли сів на задні лапи, роззирнувся й потер передніми носа. Упевнившись, що все довкола гаразд, прищулив вуха і заходився коло травиці.

А от його товариш був аж ніяк не самовпевнений. Маленький, із широко розплющеними витрішкуватими очима, він знай підіймав голову й крутив нею навсібіч — не так з обережності, як від непогамовного нервового напруження. Малий так і водив носиком, і коли зненацька надлетів, гудучи, джміль та впав на квітку будяка, він підскочив з переляку й закрутився на місці, аж два кролі, що паслися поблизу, кинулися до нір. Але один із них, самець із чорними кінчиками вух, зразу ж і роздивився, хто то, і вернувся до паші.

— Та це ж П'ятий! — сказав чорновухий. — Сахається від кожної мухи. То що ти, Жостере, говорив мені?

— П'ятий? — перепитав другий. — А чому його так назвали?

— Ну, знаєш, у виводку було п'ятеро, і п'ятий, найменший, — це він¹. Дивно, що досі ніщо лихе його не вхопило. Я ж кажу: ані людина не добачить його, ані лисиця не вчує. Мабуть, примудряється він якось уникати небезпеки.

¹ Кролі вміють лічити до чотирьох. Усяке число, більше за «4», буде кролячою мовою *грайр* — тобто «багато» або «тисяча». Так вони кажуть *у-грайр* — «велика тисяча» — на означення всіх своїх *елілів* (ворогів): лисиць, горностаїв, ласиць, котів, сов, людей тощо. Можливо, у виводку, у якому народився П'ятий, було більше, ніж п'ятеро, кроленят, але його ім'я, Грайр-роо, означає «мала тисяча», тобто одне з багатьох кроленят виводка.

Малий поплентав за товаришем, припадаючи на довгі задні лапи.

— Ходімо трохи далі, Ліцино, — запропонував він. — Знаєш, якась цього вечора колонія не така, хоч я не можу сказати напевне, у чім річ. Спустимося до струмка?

— Гаразд, — погодився Ліцина. — І ти знайдеш мені калюжницю. Ти ж найкращий шукач.

І він перший подався до струмка, відкидаючи тінь на траву позад себе. Там, де колеса поробили глибоченькі колії в мулі, обидва почали, знічев'я поскубуючи то тут, то там, вишукувати кращу поживу.

Скоро П'ятий і знайшов те, що вони шукали. Калюжниця — ласощі для кролів, і її дуже мало лишається наприкінці травня в околицях навіть невеличкої колонії. Ця калюжниця ще й не розцвіла, захована високою травою. Двоє кролів саме хотіли посмакувати, як від коров'ячого броду до них прискочили два чималі самці.

— Калюжниця? — сказав один з них. — Чудово, лишіть її нам. Ану ж, забирайтеся хутчій! — додав він, бо П'ятий вагався. — Ти чуєш? Чи тобі хтось на вухо наступив?

— Але ж її знайшов П'ятий, Жабрію! — заперечив Ліцина.

— А ми її з'їмо! — відказав Жабрій. — Калюжниця для Оусли¹ — хіба ви не знаєте? Як не знаєте, то ми піднесемо вам урок.

¹ Майже у всіх колоніях є *Оусли* — загони дужчих і кмітливіших кролів, дворічних чи й старших, що гуртуються довкола Головного Кроля та його подруги, виконуючи обов'язки влади. В одній колонії Оусла може виступати як бойова ватага, а в іншій, бува, складається переважно з кмітливих дозорців чи крадіїв городини. Подекуди туди приймають і добрих оповідачів чи й віщунів, наділених інтуїцією. На час нашої оповіді Оусла Сендлфордської колонії була швидше військово-мілітарна — хоча, як покаже розвиток подій, трапляються ще й куди «мілітарніші» за цю.